

روزنامه	شرق
جامعه	
زبان دوم چیست؟	صفحه ۸
نمی‌توانم بی تفاوت باشم، گفت‌وگو با «رضا گوران»	صفحه ۹
به انگشتان دست خود اعتماد کنید	صفحه ۱۰

حکایت از آخرین روزهای شهریور ۸۸ آغاز شده زمانی که به همراه همکلاسی سابق و پدرشان جهت ثبت‌نام در دانشگاه سیستان‌بلوچستان وارد زاهدان شدیم.

نام چهارراه رسولی را از راننده تاکسی که ما را از ترمینال به دانشگاه می‌رساند و در پاسخ به این سوال پدر دوستم که «کجا می‌شود اجناس خارجی پیدا کرد در این شهر؟» شنیدیم؛ بازاری که همه آن را با نام چهارراه رسولی و در ادبیات بسیاری از مردم شهر «چهارراه» می‌شناسند. عصر همان روز با ترسیی خاص وارد بازاری شدیم که در آن هر چیزی پیدا می‌شد، از شیرمرغ گرفته تا جان آمیزاده، از پارچه و کفش‌های مارک تا لباس‌های تاناکورا، از انواع قهوه و چای گرفته تا گوشه‌های چینی و کراهی و قرص‌ها و مواد مخدر؛ بازاری که در گوشه‌گوشه آن نوجوانانی به آرامی تبلیغ پاسور، انواع اسپره، شوکر و قرص و... می‌کردند که همین مساله تا اندازه‌ای فضای ترس‌آوری ایجاد می‌کرد؛ ترسی که به‌نظر می‌آید با گذر زمان و چندین بار حضور در این بازار و دیدن شرایط عادی آن از بین می‌رود.

بازاری که بخش وسیعی از آن درون کوچه‌پس کوچه‌های یک خیابان واقع شده است و فروشندگان نوجوان و حتی بعضاً نونهالی که به‌تنهایی برخی از مغازه‌ها را اداره می‌کنند، از دیگر مواردی است که در نگاه اول کمی عجیب به نظر می‌آید.

چهارراه رسولی بازاری است که تب دیدار و خرید از آن برای هر شهروند زاهدانی تند و کند می‌شود ولی از بین نمی‌رود، چراکه تنوع اجناس و قیمت آن می‌تواند هر سلیقه‌ای را ترغیب به خرید کند.

برای مارک و برندی‌بازی که قیمت سرسام‌آور کفش و لباس‌های مورد علاقه‌شان آنها را به ستوه آورده است، خرید اجناس نه‌چندان شیک و نو چهارراه رسولی بهتر از ایستادن پشت وپرتین نمایندگان‌گی‌ها و بوتیک‌ها و حسرت‌خوردن است و برای کسانی که از لباس تنها انتظار پوشش با حداقل قیمت را دارند کجا می‌تواند بهتر از بازاری باشد که بوی بد برخی لباس‌های تاناکورایش از فاصله‌های دور هم شنیده می‌شود (لباس‌هایی که به‌گفته‌تفروشدگان از پاکستان وارد می‌شوند). بسیاری از دانشجویان و مسافران این شهر نیز ترجیح می‌دهند با سوغاتی از این بازار به شهر خود برگردند یا حداقل بخشی از اوقات خود را در این بازار و چانه‌زنی با تفروشدگانی که اکثراً حوصله صحبت‌کردن را هم ندارند، بگذرانند؛ تفروشدگانی که کمتر با مشتری به‌گرمی برخورد می‌کنند. در این بازار انگار از تفروشدگان پرحرفی که سعی می‌کنند به هر شکل‌ممکن مشتری را وادار به خرید کنند، خبری نیست.

نوسان قیمت این بازار را علاوه بر اقتصاد و ارز کشور (باز با بسته‌بودن مرز؛ تعیین می‌کند عبارتی که همواره از زبان تفروشدگان و در پاسخ به چانه‌زنی‌ها و اعتراض مشتریان به قیمت بالای اجناس شنیده می‌شود؛ نوسانی که البته همواره میل به سمت افزایش دارد چراکه در بسیاری از مواقع مرز بسته است یا حداقل تفروشدگان چنین اعتقادی دارند. به‌نظر می‌آید تفروشدگان در این سال‌ها تغییرات زیادی داشته‌اند، آنان که پیش از این کمتر اطلاع و علاقه‌ای به مارک و کشور تولیدکننده اجناس داشتند، حالا معیار قیمت و فروش را برند و کشور تولیدکننده قرار می‌دهند؛ موضوعی که بومی‌ها عامل به‌وجودآورنده‌اش را دانشجویان و مسافرانی می‌دانند که هیجان‌زده از کشف اجناس با مارک معتبر به خرید می‌پردازند و به‌افزایش قیمت کمک می‌کنند. صرف‌نظر از خاطرات و خریدهایی که در این بازار داشتیم، چهارراه رسولی حالا برای من تداعی‌گر همکاران غیروبومی‌ای است که این روزها تب تند خرید از بازار رسولی را تجربه می‌کنند؛ کسانی که خستگی ناشی از یک روز کاری را بسا خریدهای متنوعی از ایسن بازار از بین می‌برند؛ خریدهای روزانه‌ای که به نظر ضروری نمی‌آیند اما حس «ارزان و به‌صرفه‌خریدن» را ایجاد می‌کنند.

روایت

از تاناکورای «اوشین» تا تاناکوراهای ایرانی

«تاناکورا» بیشتر از ۲۰سال است در ایران، مترادف لباس دست‌دوم و کارکرده ارزان‌قیمت است. لباس‌هایی که گونی‌گونی از کشورهای خارجی وارد می‌شود و در ایران به مشتریانی که دنبال جنس خارجی ارزان هستند، فروخته می‌شود. گفته می‌شود نام «تاناکورا» از سریال «سال‌های دور از خانه» یا شخصیت معروفش «اوشین» در ایران جا افتاد. در این سریال «اوشین» به‌همراه همسرش «اریوزو»، تفروشگاه‌هایی را با نام «تاناکورا» تاسیس کردند، البته در آن سریال تفروشگاه اوشین و شوهرش پس از مدتی به‌علت ورشکستگی تعطیل شد،اما تفروشگاه‌های تاناکورای ایران حالا حدود ۲۰سالگی است و به‌نظر می‌آید با گذر زمان و چندین بار حضور در این بازار و دیدن شرایط عادی آن از بین می‌رود.

اواخر آن دهه و بیشتر سال‌های دهه۸۰ اما اگرچه از رونق «تاناکورا»ها کاسته شده، اما گروهی دیگر همچنان مشتری پروپاقرص آنها بودند؛ مارک‌بازهایی که توان خرید مستقیم لباس از برندهای محبوبشان را نداشتند؛ برندهایی که قیمت محصولاتشان گاه تا ۱۰برابر محصولات معمولی موجود در بازار بود. در همه این سال‌ها در کنار لباس‌های تاناکورایی کفش‌ها، کتونی‌ها و بوت‌های تاناکورایی هم رفته‌رفته وارد بازار شد و جای خود را بین مشتریان باز کرد.

در این مدت مشتریان «تاناکورا»ها از هر قشر و گروهی بودند، چرخشی در بازار آنها مشخص می‌کرد بیشتر آنها از جوانان طبقه متوسط هستند؛ جوان‌هایی که گاه تا ساعت‌ها اجناس تلبیارشده روی هم ایسن مغازه‌ها را در پی یافتن لباس‌های خاص و موردنظرشان زیرورو می‌گردند.

«تاناکورا»ها همیشه بیشترین فروش را در اوایل فصل سرد داشته‌اند، از آن‌رو که لباس‌های گرم و به‌خصوص کاپشن‌های دست‌دوم خارجی نزد خیلی‌ها محبوب هستند، کاپشن‌هایی که هم شیک هستند، هم خوب گرم می‌کنند و هم در برابر قیمت بالای جنس‌های نو بازار که اغلب هم چینی‌اند قیمت چندانی ندارند. فقط ایرادشان این است کمی بو می‌دهند و گاه زدگی‌هایی دارند.

در سال‌های اخیر چون گرانشدن ارزش خارجی و کاهش ارزش ریال در برابر آنها، در وهله اول قیمت همه اجناس وارداتی را و در وهله دوم قیمت همه اجناس موجود در بازار را چون نموداری ثابت بالا کشید. بازار «تاناکورا»ها هم رونقی دوباره پیدا کرد. بخش عمده‌ای از محصولات در بازار تفروشگاه‌های تاناکورا در مرکز کشور از دو بازار زاهدان در استان سیستان و بلوچستان و مهاباد در جنوب آذربایجان غربی به کشور وارد می‌شود. در این دو شهر دو بازار بزرگ برای فروش این اجناس وجود دارد.

عکس‌ها: صدرا محقق، شرق

گزارش میدانی «شرق» از معروف‌ترین بازار شهر زاهدان

چهارراه «تاناکورا»

از طریق مرز کسب و کار تفروشدگان چهارراه رسولی هم تحت تاثیر قرار گرفته است. یکی از این تفروشدگان در این‌باره به «شرق» می‌گوید: وقتی که مرز باز بود ورود کالا به‌راحتی و سرعت انجام می‌شد اما بعد از بسته‌شدن مرز و سخت‌ترشدن قوانین گمرکی این کار به‌سختی انجام می‌شود، به همین دلیل هم بسیاری از اجناسی که ما از پاکستان تهیه می‌کنیم پشت مرز می‌ماند و به فروش فصل نمی‌رسد

دست‌دوم، استوک و سمیل

در ایسن بازار اجناس کارکرده و تاناکورا پایین‌ترین قیمت را دارند و بعد از آن به لحاظ قیمت اجناس استوک قرار دارند، گران‌ترین کالاها در بازار رسولی هم اجناسی هستند که به سمیل معروفند. به گفته تفروشدگان این بازار سمیل‌ها اجناسی هستند که توسط شرکت‌های تولیدکننده برای معرفی محصولات جدید خود به بازار عرضه می‌شود و برای فروش نیست.

در بخش بازار لباس چهارراه رسولی همه مدل لباس پیدا می‌شود، از لباس زیر مردانه و زنانه، تا انواع تی‌شرت‌ها، تاپ و پیراهن، لباس‌های مجلسی و شلوار و قارچ‌های پوستنی و بیماری‌های انگلی مانند گال و شیش به‌وسیله استفاده از لباس‌های دست‌دوم ض‌عفونی‌شده سرایت می‌کند. این پزشک متخصص پوست و مو گفت: لباس‌های دست‌دوم به‌راحتی می‌توانند در افرادی که پوستی خشک دارند موجب بروز حساسیت و التهاب‌های شدید در سطح بدن شود.»

به گفته این متخصص پوست: «لباس‌های زیر و کفش‌های دست‌دوم به‌هیچ‌وجه قابلیت استفاده ندارند زیرا برای جلوگیری از انتقال بیماری‌های انگلی، قارچی و ویروسی باید در دمای بالای ۷۰درجه‌شست‌شو و حتماً اتوکشی شوند در صورتی که این مورد برای کفش قابل اجرا نیست. او بیان کرد: انگلی مانند شیش در داخل بافت لباس‌های کهنه زندگی می‌کند، برای خونخواری با پوست انسان تماس پیدا کرده و موجب بیماری‌های پوستی می‌شود و تنها از طریق جوشاندن از بین می‌رود.

صرف لباس‌های دست‌دوم در افرادی که بیماری نقص ایمنی یا دیابت دارند، عواقب جبران‌ناپذیری به وجود می‌آورد و به رشد عفونت‌های قارچی و ویروسی در بدن آنان کمک می‌کند او بیان کرد: در واقع نمی‌توان به مصرف‌کنندگان این لباس‌ها اطمینان داد که پوششیدن تاناکورا اگر تا به حال برایشان مشکلی ایجاد نکرده همیشه همین‌طور خواهد بود چون خیلی از ویروس‌های این بیماری‌ها بعد از مدتی طولانی خود را نشان می‌دهند.»

با این همه مشتریان بازار رسولی فارغ از همه این دغدغه‌ها نشان داده‌اند مشتاق خرید این اجناس هستند. در پاره‌ای مواقع کیفیت خوب اجناس و همچنین قیمت پایین آنها از جمله مولفه‌های اصلی ترغیب مشتری به خرید از این بازار است. بر همین مبنا بازار رسولی هم هرساله نسبت به گذشته توسعه و رشد بیشتری پیدا کرده است. به گفته برخی تفروشدگان این بازار سال‌های گذشته تنها تعداد معدودی مغازه به این کار مشغول بوده‌اند اما رفته‌رفته تعداد مغازه‌هایی که در خیابان‌ها و کوچه‌های اطراف به این کار اختصاص داده شده‌اند بیشتر شده است.

توسعه بازار رسولی به میزانی بوده که حالا این بازار نه‌تنها جنس موردنیاز مشتریان در شهر زاهدان و مسافران و گردشگران را می‌دهد، بلکه تامین‌کننده اصلی کالای موردنیاز تفروشگاه‌های زیادی در سراسر کشور است. یکی از تفروشدگان در بازار رسولی در این‌باره به «شرق» می‌گوید: «تا چند سال پیش مغازه‌دارانی از تهران و مشهد که برای خرید جنس به زاهدان می‌آمدند در بازار می‌چرخیدند و کالای مورد نیاز خود را انتخاب می‌کردند، حالا اما رابطه‌ها بیشتر شده و آنها به صورت مستقیم جنس را به ما سفارش می‌دهند ما هم از پاکستان اجناس را با هدف فرستان برای آنها خریداری می‌کنیم.»

چهارراه رسولی از شناخته‌شده‌ترین نقاط شهر زاهدان است. این چهارراه مرکزی بزرگ برای لباس و کفش‌های کارکرده و دست‌دوم است؛ اجناسی که سال‌هاست در کشور با اسم تاناکورا معروف شده‌اند. تفروشگاه‌های تاناکورای بیشتر شهرهای ایران، از جمله تهران و مشهد... بخش عمده‌ای از اجناس موردنیاز خود را از چهارراه رسولی تامین می‌کنند.

بر اساس اعلام مدیران شهری زاهدان در چهارراه رسولی حدود یک‌هزار مغازه به فروش این اجناس مشغولند. این مغازه‌ها هم در خیابان اصلی و در پاساژها دیده می‌شوند و هم در کوچه پس‌کوچه‌های منتهی به خیابان اصلی، در این کوچه‌ها بسیاری از خانه‌هایی که پیش از این مسکونی بوده با تغییراتی به محلی برای فروش اجناس را از کراچی خریداری کرده و به ایران منتقل می‌کنند تا در بازار رسولی شهر زاهدان به فروش برسد.

آنگونه که تفروشدگان این مغازه‌ها درباره نحوه تامین جنس موردنیاز این بازار به «شرق» گفته‌اند همه کالاهایی که در چهارراه رسولی عرضه می‌شود از بازارهای پاکستان و به صورت مشخص شهر کراچی تامین می‌شود. در پاره‌ای مواقع خود تفروشدگان و در مواردی دیگر دلال‌هایی که در این زمینه فعالیت می‌کنند، این اجناس را از کراچی خریداری کرده و به ایران منتقل می‌کنند تا در بازار رسولی شهر زاهدان به فروش برسد.

مسعود یکی از تفروشدگان لباس در چهارراه رسولی در همین‌باره در گفت‌وگو با «شرق» اینگونه توضیح می‌دهد: «تفروشدگان و فعالان باسابقه این بازار که راه و چاه را خوب بلد هستند، هر چند ماه یک بار بسته به نوع کار و میزان مشتری‌هایی که دارند به پاکستان می‌روند، جنس موردنیاز خود را از بازار بسیار بزرگی که در این شهر برای فروش همین اجناس وجود دارد، می‌خرند و به زاهدان می‌آورند. این اجناس هم شامل کالاهای دست‌دوم و کارکرده است، هم اجناس استوک که حین تولید یا جابه‌جایی و فروش آسیب دیده و هم شامل جنس‌هایی است که اصطلاحاً به آنها سمیل – نمونه- گفته می‌شود.»

فعالان این بازار از مرز ایران‌شهر با سراوان به پاکستان می‌روند و از آنجا با طی مسیری در حدود ۱۲ساعت به شهر کراچی می‌رسند. پس از رسیدن به بازار و انتخاب جنس، کالای مورد نظر خود را در بسته‌بندی به افرادی می‌دهند که تخصصشان انتقال کالا از کراچی به داخل خاک ایران است. به گفته این فعالان قسمتی از این اجناس از طریق مرزهای قانونی وارد کشور می‌شود و قسمتی نیز به شیوه قاچاق وارد می‌شود. همه اجناس در بازار رسولی در بسته‌بندی با گونی و سیم‌پیچی شده از کراچی به زاهدان منتقل می‌شود، خریداران ایرانی در بازار کراچی در پارهای مواقع جنس موردنیاز خود را به صورت کیسه‌ای خریداری می‌کنند و سپس با انتقال آن به زاهدان یا بازکردن کیسه‌ها اجناس را بر اساس کیفیت و مارک و جنس جداسازی و قیمت‌گذاری می‌کنند. یکی از تفروشدگان به «شرق» می‌گوید: «در این بازار بزرگ شهر کراچی که روزانه هزاران کیسه خرید و فروش می‌شود، امکان و وقت برای دیدن و انتخاب جنس وجود ندارد، به همین دلیل هر خریدار با شناسایی تفروشدن‌های معتبر و اطمینانی که به مرور زمان کسب کرده است جنس مورد نیاز خود را تحویل می‌گیرد»

در سال‌های اخیر به دلیل احداث دیوار مرزی و سخت‌ترشدن رفت‌وآمد‌ها

